

RUBEN RADICA

*Fotografija: S. Novaković, Zagreb, 2001.
("Remake" poznate fotografije Josipa Hatzea iz 1911. godine)*

*Ovu knjigu Bašćinskih glasa
u znak pažnje i zahvalnosti za prinos hrvatskoj glazbenoj umjetnosti
objavljujemo u čast akademika Rubena Radice*

Ravnatelj Centra za kulturu Omiš
Mihovil Popovac, prof.

Dekan Umjetničke akademije
prof. dr. sc. Nikola Buble

RUBEN RADICA¹

Istaknuti predstavnik avangardnog glazbenog smjera u Hrvatskoj, skladatelj Radica se već od samog početka stvaranja opredijelio za glazbena strujanja svoga vremena. Izašavši iz Kelemenove i Leibowitzove škole, prionuo je radikalnim izražajnim sredstvima ostvariti vlastiti stil, pa je od skladbi u kojima se još naziru funkcionalni odnosi, preko dodekafonije i "totalne organizacije" došao do rješenja u kojima strukturalistička koncepcija zauzima glavno mjesto u oblikovanju djela. Posve predan suvremenom glazbenom izrazu, gradi i stalno usavršava vlastiti stil, daleko od svakog eklekticizma. Osnovne značajke njegove glazbe ocrtavaju se u svojevrsnom stapanju vodoravnog i okomitog, odnosno dvaju prividno suprotstavljenih glazbenih idioma, te u procesu međusobnog usklađivanja pojedinih glazbenih parametara (tonskih visina, notnih vrijednosti, dinamike, zvučnih boja) s jedne i slaganja glazbene forme (strukturne dramaturgije) s druge strane. Uz bok ovom tehnološkom prosedeu, uvijek izvorno domišljenom i ostvarenom na visokoj artističkoj razini, stoji Radičin duboko utemeljen emocionalni naboj koji se redovito akumulira u brižljivo smišljenom obliku. Posebnu pak ulogu u ostvarivanju Radičinih glazbenih zamisli ima njegov izraziti smisao za zvučni kolorit, smisao koji bez sumnje vuče korijene iz specifično sredozemnog ozračja u kojem je skladatelj odrastao. Valja pritom podvući da Radica, sukladno ovom općem skladateljskom stavu, ostvaruje takvu kolorističku komponentu ne samo koristeći specifičnu boju pojedinog instrumenta i iz toga proistekli kombinatoristički sustav (čista, pomiješana i suprotstavljena boja) primijenjen na ustrojstvenu gradbu, nego uključujući u svoju kolorističku paletu i faktor harmonije intervalskih napetosti.

Radičin opus obuhvaća najrazličitije instrumentalne i vokalnoinstrumentalne sastave i žanrove među kojima valja istaknuti *Četiri dramska epigrama* za klavirski kvintet (1959.) *Concerto abbreviato* za orkestar i obligatni violončelo (1960.) *Lirske varijacije* za gudače, djelo koje je među prvima doživjelo međunarodno priznanje (praizvedeno u Londonu 1962. u sklopu ISCM-ovog festivala). Valja istaknuti nadalje *Ka* za dvije instrumentalne skupine i sintesajzer (1977.) i *Extensio* za orkestar i klavir (1973.), jedno od skladateljevih najviših dostignuća srednje stvaralačke faze u kojem se posebna vrsta asketske koncen-

---

¹ Ljetopis Hrvatske akademije, knjiga 104.

tracije na glazbeni materijal povezuje s raskošnom raznolikošću zvučnih stanja. Djelo se sastoji od 12 povezanih dijelova koji ilustriraju Radičinu zakupljenost problemom dvaju mogućih atributa beskonačne supstancije (Spinosa), što po njemu znači ispitivanje granica mogućega na terenu zvuka. Posebno mjesto među autorovim važnim djelima zauzimaju ona koja se temelje na ljudskom glasu/riječi - od potresnih *19 & 10 - Interferencija* za recitatora, zbor i orkestar (1965.), preko *Pasije* za bariton i tri instrumentalne skupine (1981.) sve do kompozicije koja predstavlja sam vrhunac u stvaralaštvu Rubena Radice - do *Prazora*, misterija u deset prizora za glazbenu pozornicu prema istoimenoj poemi Jure Kaštelana (praižvedenog u HNK-u u Zagrebu u sklopu MBZ 1991.). Tim monumentalnim i slojevitim djelom, pisanim rukom i srcem zrelog majstora, dovedena je do kraja trajna autorova opsesivnost idejom žrtve i ljudske patnje. Danas, u odmaku jednog nepunog desetljeća, moguće je ustvrditi da za Radicu *Prazor* predstavlja sintezu i sublimaciju vlastitog izričaja, te se čini da je sve što je napisano kasnije prošlo kroz isti užareni plamen pročišćenja, bilo da je u pitanju *Trinaesta ura*, skladba za tri zbora i orkestar na stihove A. G. Matoša (1994.), ili *Božanski otvori srca* za orkestar i obligatne instrumente (1998.).